

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen soveltamisesta annetun lain, Suomen keskusviranomaisesta eräissä elatusapua koskevissa kansainvälisissä asioissa annetun lain 2 §:n sekä ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen soveltamisesta annettua lakia, Suomen keskusviranomaisesta eräissä elatusapua koskevissa kansainvälisissä asioissa annettua lakia ja ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annettua lakia. Lakeihin lisättäisiin täydentävät säännökset, joita lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä Haagissa marraskuussa 2007 tehdyn yleissopimuksen soveltaminen edellyttää. Yleissopimusta sovelletaan rajat ylittävissä tilanteissa silloin, kun vahvistettua elatusapua ei makseta vapaaehtoisesti. Yleissopimuksessa perustetaan sopimusvaltioiden viranomaisten välille yhteistyöjärjestelmä, määrätään elatusapupäätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä toimenpiteistä elatusapupäätösten pikaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi.

Esityksessä ehdotetaan, että yleissopimuksen mukaiseksi Suomen keskusviranomaisiksi nimetään oikeusministeriö. Toimivaltaisia tuomioistuimia yleissopimuksessa tarkoitetuissa asioissa olisivat käräjäoikeudet. Lisäksi ehdotetaan, että Suomi hyväksyisi liiteasiakirjat virallisten kieltensä lisäksi englannin kielellä.

Yleissopimuksen ratifiointi kuuluu Euroopan unionin toimivaltaan. Euroopan unioni allekirjoitti yleissopimuksen huhtikuussa 2011. Ratifiointi on tarkoitus toteuttaa erikseen sovittavan aikataulun mukaan vuonna 2013.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin yleissopimus tulee Euroopan unionin osalta voimaan.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
1.1 Suomea sitovat kansainväliset sopimukset kansainvälisissä elatusapuasioissa.....	3
1.2 Euroopan unionin lainsäädäntö.....	3
1.3 Kansallinen lainsäädäntö.....	3
2 YLEISSOPIMUS.....	4
2.1 Yleissopimuksen tavoite ja pääasiallinen sisältö.....	4
2.2 Yleissopimukseen sitoutuminen.....	4
3 YLEISSOPIMUKSEN SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN JA SUOMEA KOSKEVIIN KANSAINVÄLISIIN VELVOITTEISIIN.....	5
4 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	5
5 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	5
6 ASIAN VALMISTELU.....	6
7 MUITA ASIAAN VAIKUTTAVIA SEIKKOJA.....	6
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	7
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	7
1.1 Laki elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen soveltamisesta.....	7
1.2 Laki Suomen keskusviranomaisesta eräissä elatusapua koskevissa kansainvälisissä asioissa.....	8
1.3 Laki ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta.....	8
2 VOIMAANTULO.....	8
2.1 Yleissopimuksen voimaantulo.....	8
2.2 Lakien voimaantulo.....	8
LAKIEHDOTUKSET.....	9
1. Laki elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta.....	9
2. Laki Suomen keskusviranomaisesta eräissä elatusapua koskevissa kansainvälisissä asioissa annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	11
3. Laki ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	12
LIITE.....	13
RINNAKKAISTEKSTIT.....	13
1. Laki elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta.....	13
2. Laki Suomen keskusviranomaisesta eräissä elatusapua koskevissa kansainvälisissä asioissa annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	15
3. Laki ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	16

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Suomea sitovat kansainväliset sopimukset kansainvälisissä elatusapuasioissa

Elatusavun kansainvälistä perintää koskevaa valtioiden välistä yhteistyötä on tehty pitkään. Kysymys on useimmiten tilanteista, joissa elatusvelvollinen ja elatusapuun oikeutettu asuvat eri valtioissa, eikä elatusapua makseta vapaaehtoisesti. Tällöin yhdessä valtiossa annettu elatusapupäätös on tunnustettava ja pantava täytäntöön toisessa valtiossa. Edellytyksenä on yleensä, että asiasta on sovittu valtioiden välisellä sopimuksella. Elatusavun ulkomailta tapahtuvan perimisen helpottamiseksi on tehty useita yleissopimuksia. Suomi on osapuolena seuraavissa kansainvälisissä järjestelyissä:

- elatusavun perimisestä ulkomailla New Yorkissa vuonna 1956 tehty sopimus (SopS 37/1962);

- lasten elatusapua koskevien päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta Haagissa vuonna 1958 tehty sopimus (SopS 42/1967);

- elatusapujen perimisestä pakkotoimin Pohjoismaiden kesken tehty sopimus (SopS 8/1963);

- elatusapua koskevien päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta Haagissa vuonna 1973 tehty yleissopimus (SopS 35/1983) sekä

- tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla vuonna 2007 tehty yleissopimus.

Lisäksi Suomella on kahdenväliset vastavuoroisuusjärjestelyt Kanadan Ontarion osavaltion kanssa (SopS 33/1990) ja Amerikan yhdysvaltain kanssa (SopS 57/1996). Vuonna 2006 tehtiin Suomen ja Amerikan yhdysvaltain hallitusten välillä sopimus elatusvelvollisuuden täytäntöönpanosta (SopS 74/2007).

1.2 Euroopan unionin lainsäädäntö

Euroopan unionissa annettiin 18 päivänä joulukuuta 2008 neuvoston asetus (EY) N:o

4/2009 toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa, jäljempänä *elatusvelvoitteista annettu neuvoston asetus* tai *neuvoston asetus*. Neuvoston asetuksen soveltaminen alkoi kesäkuussa 2011. Sovellettavan lain osalta neuvoston asetuksessa viitataan elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista Haagissa 23 päivänä marraskuuta 2007 tehtyyn pöytäkirjaan. Jäsenvaltioiden välisissä suhteissa on menty päätösten täytäntöönpanon osalta pidemmälle kuin kansainvälisissä yleissopimuksissa. Jos elatusapua koskeva päätös on annettu Euroopan unionin jäsenvaltiossa, jota Haagin pöytäkirja sitoo, päätös tunnustetaan ja se on täytäntöönpanokelpoinen toisessa jäsenvaltiossa ilman, että se olisi ensin julistettava täytäntöönpanokelpoiseksi.

Elatusapua koskevia kansainvälisyksityisoikeudellisia säännöksiä on myös tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 44/2001. Elatusvelvoitteista annettu neuvoston asetus korvaa kuitenkin soveltamisalallaan tämän asetuksen.

1.3 Kansallinen lainsäädäntö

Elatusvelvoitteista annetun neuvoston asetuksen voimaantulon yhteydessä säädettiin laki elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen soveltamisesta (1077/2010), jossa on asetuksen soveltamisen edellyttämät kansalliset säännökset. Samassa yhteydessä toteutettiin elatusapuasioita koskevien keskusviranomaistehtävien siirto ulkoasiainministeriöstä oikeusministeriöön. Keskusviranomaisen tehtäviin liittyvät kansalliset säännökset koottiin Suomen keskusviranomaisesta eräissä elatusapua koskevissa kansainvälisissä asioissa annettuun lakiin (1076/2010).

Ulkomaisten elatusapupäätösten tunnustamisesta Suomessa säädetään ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetussa laissa (370/1983). Hakemukset käsitellään

Helsingin hovioikeudessa. Laki perustuu elatusapua koskevien päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta Haagissa vuonna 1973 tehtyyn yleissopimukseen. Lain 1 §:n mukaan asetuksella voidaan säätää, että myös muussa kuin kyseisen yleissopimuksen osapuolena olevassa valtiossa annettu elatusapua koskeva päätös on voimassa ja pantava Suomessa täytäntöön mainitun lain mukaisesti. Tällainen asetus on annettu vuonna 1989 (832/1989).

2 Yleissopimus

2.1 Yleissopimuksen tavoite ja pääasiallinen sisältö

Yleissopimus lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä, jäljempänä *yleissopimus* tai *Haagissa vuonna 2007 tehty yleissopimus*, tehtiin Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa 23 päivänä marraskuuta 2007. Yleissopimuksen tarkoituksena on tehostaa lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälistä perintää. Yleissopimus muistuttaa rakenteeltaan ja pääperiaatteeltaan elatusvelvoitteista annettua neuvoston asetusta. Yleissopimuksessa ei ole kuitenkaan suoria toimivaltasääntöjä.

Yleissopimusta sovelletaan vanhemman ja lasten suhteesta johtuviin elatusvelvoitteisiin alle 21-vuotiaaseen henkilöön nähden. Lisäksi yleissopimusta sovelletaan puolisoiden ja entisten puolisoiden keskinäisiin elatusvelvoitteisiin. Sopimusvaltio voi rajoittaa yleissopimuksen soveltamisen koskemaan lasten elatusvelvoitteiden osalta vain alle 18 vuotiaita lapsia. Lisäksi sopimusvaltio voi antaa selityksen, jonka mukaan se laajentaa koko yleissopimuksen tai sen osan koskemaan mitä tahansa perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteista johtuvia velvoitteita, mukaan lukien erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin kohdistuvat elatusvelvoitteet.

Yleissopimuksessa perustetaan jäsenvaltioiden viranomaisten välille hallinnollinen yhteistyöjärjestelmä, joka muodostuu kunkin sopimusvaltion nimeämistä keskusviranomaisista. Keskusviranomaisten yleisiä ja erityisiä tehtäviä sekä keskusviranomaisten

välityksellä tehtäviä hakemuksia koskevat määräykset vastaavat pääosin neuvoston asetuksen säännöksiä.

Yleissopimuksessa on määräykset elatusvelvoitteita koskevien päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä täytäntöönpanotoimille asetettavista vaatimuksista täytäntöönpanopyynnön vastaanottaneessa valtiossa. Päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevaa menettelyä on yksinkertaistettu. Ensimmäisessä oikeusasteessa päätös annetaan vasta puolta kuulematta.

2.2 Yleissopimukseen sitoutuminen

Yleissopimuksen 59 artiklan mukaan alueellisen yhdentymisen järjestöt, kuten Euroopan unioni, voivat allekirjoittaa tai hyväksyä yleissopimuksen tai liittyä siihen.

Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti unionilla katsotaan olevan ulkoinen toimivalta elatusvelvoitteista annetun neuvoston asetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Yleissopimus allekirjoitettiin Euroopan unionin puolesta huhtikuussa 2011. Lisäksi Euroopan unionin neuvostossa tehtiin kesäkuussa 2011 päätös yleissopimuksen hyväksymisestä Euroopan unionin puolesta. Yleissopimus on suoraan unionin toimielimiä ja jäsenvaltioita velvoittava eikä sitä saateta kansallisesti voimaan.

Euroopan unioni on päättänyt laajentaa yleissopimuksen II ja III luvun eli hallinnollista yhteistyötä koskevien määräysten soveltamisen koskemaan puolisoiden tai entisten puolisoiden välisiä elatusvelvoitteita. Lisäksi Euroopan unioni on päättänyt tarkastella seitsemän vuoden kuluttua mahdollisuutta laajentaa koko yleissopimuksen soveltaminen koskemaan mitä tahansa perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteista johtuvia elatusvelvoitteita. Nämä Euroopan unionin selitykset samoin kuin muut varaukset on hyväksytty lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä 23 päivänä marraskuuta 2007 tehdyn yleissopimuksen hyväksymisestä Euroopan unionin puolesta annetussa neuvoston päätöksessä 2011/432/EU.

3 Yleissopimuksen suhde Suomen lainsäädäntöön ja Suomea koskeviin kansainvälisiin velvoitteisiin

Yleissopimus korvaa soveltamisalallaan Haagissa vuonna 1973 tehdyn yleissopimuksen ja New Yorkissa vuonna 1958 tehdyn sopimuksen sopimusvaltioiden välisissä suhteissa. Yleissopimus ei vaikuta muihin valtiosopimuksiin eikä yhteisön säännöksiin.

Haagissa vuonna 1973 tehtyä yleissopimusta sovelletaan edelleen siirtymäkautena sekä suhteessa niihin valtioihin, jotka eivät ole uuden yleissopimuksen osapuolia. Vuonna 1973 tehtyyn yleissopimukseen perustuu kansallista lainsäädäntöä sovelletaan myös niihin Euroopan unionin jäsenvaltioista tuleviin hakemuksiin, joihin ei siirtymäsääntösten vuoksi sovelleta elatusvelvoitteista annettua neuvoston asetusta.

4 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esitys tekisi mahdolliseksi yleissopimuksen soveltamisen Suomessa. Kansallisia ratifointitoimenpiteitä ei tarvita. Yleissopimuksen soveltaminen edellyttää kuitenkin täydentävää kansallista sääntelyä, koska yleissopimuksessa on jätetty eräitä kysymyksiä kansallisesti ratkaistaviksi.

Yleissopimuksen säännökset ja menettelyt vastaavat pääpiirteissään elatusvelvoitteista annetun asetuksen säännöksiä. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista, että yleissopimusta koskevassa täydentävässä sääntelyssä noudetaan samoja tai samankaltaisia ratkaisuja kuin neuvoston asetusta täydentävässä kansallisessa sääntelyssä.

Sopimusvaltioiden on nimettävä keskusviranomainen hoitamaan sille yleissopimuksessa määrättyjä tehtäviä. Neuvoston asetuksen mukaiseksi keskusviranomaiseksi on nimetty oikeusministeriö. Esityksessä ehdotetaan, että oikeusministeriö nimittäisiin myös yleissopimuksen mukaiseksi Suomen keskusviranomaiseksi. Asioiden hoidon kannalta on perusteltua, että sama viranomainen hoitaa keskusviranomaistehtäviä.

Yleissopimuksen soveltaminen edellyttää säännöstä siitä, mikä tuomioistuin tutkii

yleissopimuksen V luvussa tarkoitetun päätöksen tunnustamista tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan asian. Neuvoston asetusta koskevassa täydentävässä laissa toimivaltaiseksi tuomioistuimeksi on vastaavissa asioissa nimetty kärjäoikeus. Yhtenäisyyden vuoksi esityksessä ehdotetaan, että myös yleissopimuksen mukainen toimivaltainen tuomioistuin olisi näissä asioissa kärjäoikeus. Alueellisesti toimivaltainen tuomioistuin määräytyisi neuvoston asetusta ja yleissopimusta sovellettaessa samalla tavoin. Tuomioistuinten käytäntöjen yhtenäistämiseksi ehdotetaan lisäksi säännöstä, jonka mukaan tuomioistuimen päätöksen tiedoksiannosta näissä asioissa huolehtisi kärjäoikeus.

Yleissopimuksen 44 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusvaltio voi antaa selityksen, jonka mukaan se hyväksyy asiakirjat käännettynä virallisen kielensä lisäksi jollekin muulle kielelle. Esityksessä ehdotetaan, että Suomi hyväksyisi liiteasiakirjat omien virallisten kieltensä lisäksi myös englanninkielisinä. Tämä olisi perusteltua sen vuoksi, että asiakirjojen asianmukainen käännettäminen toisessa sopimusvaltiossa englannin kielelle järjestyy yleensä helpommin kuin käännettäminen suomen- tai ruotsin kielelle. Käännösten laatu on useimmiten myös parempi käytettäessä kohdekielenä englannin kieltä. Englanninkielisten asiakirjojen hyväksyminen olisi mahdollista, koska englantia ymmärretään yleisesti. Myös neuvoston asetusta sovellettaessa hyväksytään asetuksessa edellytetty ote englanniksi.

5 Esityksen vaikutukset

Kansalaisten kannalta yleissopimuksen soveltaminen merkitsee monessa suhteessa parannusta nykytilaan. Ensinnäkin yleissopimus yhtenäistää keskusviranomaisten palvelutasoa eri sopimusvaltioissa, koska hallintoviranomaisten yhteistyöstä on yksityiskohtaiset määräykset. Elatusavun perintä toisesta sopimusvaltiosta helpottuu, kun ulkomaisten päätösten täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevaa menettelyä on kevennetty. Keskusviranomaisen työmäärään uusilla menettelysäännöksillä ei ole suurta vaikutusta.

Kansalaisille huomattava parannus on myös yleissopimuksen määräys, jonka mukaan lasten elatusapua koskevissa asioissa on annettava maksuton oikeusapu. Määräyksellä on merkitystä Suomesta ulkomaille lähetettävien pyyntöjen osalta. Suomeen tulevien pyyntöjen osalta määräys ei merkitse muutosta tai kustannusten nousua, koska näissä asioissa oikeusapu ja vapautus täytäntöönpanokuluista myönnetään jo voimassaolevan lainsäädäntömme nojalla.

Helsingin hovioikeudessa käsiteltävät ulkomaisten elatusapupäätösten vahvistamista koskevat asiat vähenisivät jonkun verran, kun yleissopimuksen mukaiset hakemukset käsiteltäisiin ensimmäisenä oikeusasteena kärjäoikeudessa Helsingin hovioikeuden sijasta. Muutoksenhaku kärjäoikeuden päätöksestä ohjautuisi toimivaltaiseen hovioikeuteen, joten tapauksia tulisi myös muille hovioikeuksille. Vastaavasti kärjäoikeuksiin tulisi uusina asioina yleissopimuksen mukaiset vahvistamisasiat. Tapausten lukumäärä ei ole kuitenkaan suuri ja nekin jakautuisivat eri tuomioistuimiin. Helsingin hovioikeudessa käsiteltäviä ulkomaisen elatusapupäätöksen täytäntöönpanoa koskevia hakemuksia on ollut vuosittain alle kymmenen. Tästä määrästä muutos koskisi vain yleissopimukseen liittyneistä valtioista tulevia pyyntöjä.

6 Asian valmistelu

Yleissopimus valmisteltiin Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa. Yleissopimusneuvottelujen kanssa samanaikaisesti alkoivat Euroopan unionissa neuvottelut neuvoston asetuksesta. Unionin sääntelyssä päädyttiin samankaltaisiin ratkaisuihin kuin Haagin yleissopimuksessa.

Valmisteltaessa neuvoston päätöstä yleissopimuksen tekemisestä Euroopan yhteisön puolesta valtioneuvosto on informoinut

eduskuntaa perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti.

Ehdotus hallituksen esitykseksi on valmisteltu oikeusministeriössä. Esitys perustuu arviomuihioon, josta pyydettiin lausunnot eräiltä kärjäoikeuksilta, Helsingin hovioikeudelta, Valtakunnanvoudinvirastolta, Helsingin oikeusaputoimistolta, Helsingin kaupungilta, Kansaneläkelaitokselta ja Suomen Asianajajaliitolta. Lausunnon antaneet tukivat ehdotettuja ratkaisuja eräin poikkeuksin. Lausuntopalautteen perusteella on päädytty ehdottamaan, että Suomeen toimitettavien asiakirjojen käännökset hyväksyttäisiin suomen- ja ruotsin kielten lisäksi englannin kielellä. Helsingin hovioikeus ehdotti lausunnonssaan ulkomaisten elatusapupäätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan säännösten laajempaakin tarkistamista ja mahdollisesti muutoksenhaun keskittämistä Helsingin hovioikeuteen. Elatusapujen kansainvälistä perintää koskevien useiden kansainvälisten järjestelyjen vuoksi lainsäädäntö on muodostunut pirstaleiseksi. Tämän esityksen yhteydessä ei ole kuitenkaan ollut aikataulusyistä mahdollista toteuttaa lainsäädännön kokonaisuudistusta tällä alalla.

7 Muita asiaan vaikuttavia seikkoja

Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle 10 päivään joulukuuta 2012 mennessä yleissopimuksen 4 artiklan mukaisesti nimeämiensä keskusviranomaisten yhteystiedot ja yleissopimuksen 57 artiklassa tarkoitetut lainsäädäntöä, menettelyjä ja palveluja koskevat tiedot. Komissio toimittaa tiedot Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin pysyvälle toimistolle ratifiointiasiakirjan tallettamisen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen soveltamisesta

1 §. Soveltamisala. Pykälää on täydennetty viittauksella yleissopimukseen. Lakia sovellettaisiin silloin, kun asia ratkaistaan neuvoston asetuksen tai yleissopimuksen säännösten nojalla. Lain nimike on muutettu tämän mukaiseksi.

3 §. Päätöksen tunnustamisen ja täytäntöönpanokelpoisuuden vahvistava tuomioistuim. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan päätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan asian tutkisi käräjäoikeus. Alueellisesti toimivaltainen tuomioistuin määräytyisi yleissopimusta ja neuvoston asetusta sovellettaessa samalla tavoin. Neuvoston asetuksessa tuomioistuimen alueellista toimivaltaa koskeva säännös osoitetaan 27 artiklan 2 kohdassa, eikä siitä olisi tarpeen säätää erikseen. Yleissopimuksessa ei ole vastaavaa säännöstä, joten yleissopimuksen osalta siitä on säädettävä. Lainsäädännön selkeyden vuoksi neuvoston asetuksen 27 artiklan 2 kohta on kirjoitettu säännökseen sellaisenaan ja se on ulotettu koskemaan myös yleissopimusta. Pykälän 2 momentti koskee tilannetta, jossa on kysymys pelkästään päätöksen tunnustamisesta ilman että vaaditaan päätöksen julistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi. Toimivaltainen tuomioistuin määräytyisi näissäkin tilanteissa neuvoston asetusta ja yleissopimusta sovellettaessa samalla tavoin.

3 a §. Päätöksen tiedoksiannosta huolehtiminen. Yleissopimuksen 23 artiklan 5 kohdassa määrätään, että hakijalle ja vastaajalle on viipymättä annettava tiedoksi täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen tai niistä kieltäytyminen. Vastaava tiedoksiannosta koskeva säännös on neuvoston asetuksen 31 artiklassa. Se, mikä taho huolehtii tiedoksiannosta, määräytyy kansallisen lainsäädännön mukaan. Tuomioistuinten käytännöissä on ollut eroja siinä, huolehtiiko käräjäoikeus päätöksen tiedoksiannosta vastapuolelle näissä asi-

oissa itse vai jättääkö se tiedoksiannon hakijan tehtäväksi. Kun käräjäoikeuden ratkaisu päätöksen tunnustamista tai täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistamista koskevissa asioissa annetaan vastapuolta kuulematta, vastapuoli saa oikeudenkäyntiasian vireilläolosta virallisen tiedon ensimmäistä kertaa vasta silloin, kun päätös annetaan hänelle tiedoksi. Tiedoksiantopäivästä alkaa myös muutoksenhaku-aika. Tilannetta voidaan verrata haasteen tiedoksiantoon, josta huolehtiminen on tuomioistuimen tehtävä. Näin ollen olisi perusteltua, että käräjäoikeus huolehtisi myös ulkomaisen päätöksen tunnustamista tai täytäntöönpanokelpoisuuden vahvistamista koskevan ratkaisun tiedoksiannosta. Tuomioistuinten käytäntöjen yhtenäistämiseksi pykälässä olisi tästä nimenomainen säännös. Säännös koskisi samalla tavalla sekä yleissopimuksen että neuvoston asetuksen perusteella annettuja päätöksiä.

3 b §. Muutoksenhaku. Pykälässä olisi viittaus asetuksen ja yleissopimuksen muutoksenhakua koskeviin artikloihin. Lisäksi pykälässä olisi säännös siitä, että muutosta käräjäoikeuden ratkaisuun haettaisiin hovioikeudelta tyytymättömyyttä ilmoittamatta. Neuvoston asetuksen 32 artiklan mukaisessa menettelyssä tyytymättömyyttä ei ilmoiteta, vaan muutoksenhaku osoitetaan suoraan hovioikeudelle. Yleissopimuksen 23 artiklassa menettely on tältä osin jätetty kansallisen lainsäädännön varaan. Ehdotuksen mukaan tyytymättömyyttä ei ilmoitettaisi myöskään yleissopimuksen mukaisissa menettelyissä, vaan muutoksenhaku osoitettaisiin niissäkin suoraan hovioikeudelle. Näin asetuksen ja yleissopimuksen mukaiset muutoksenhakumenettelyt olisivat yhdenmukaiset.

5 §. Asiakirjojen kieli. Pykälän 3 momentissa olisi säännös yleissopimuksen 25 artiklan mukaisten liiteasiakirjojen kielivaatimuksesta. Ehdotetun säännöksen mukaan Suomi hyväksyisi omien virallisten kieltensä lisäksi liiteasiakirjat myös englanninkielisinä

1.2 Laki Suomen keskusviranomaisesta eräissä elatusapua koskevissa kansainvälisissä asioissa

2 §. *Suomen keskusviranomainen.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että luetteloon lisätään uusi 4 kohta. Sen mukaan oikeusministeriö olisi myös Haagissa vuonna 2007 tehdyssä yleissopimuksessa tarkoitettu keskusviranomainen. Lisäyksen johdosta laissa olevat säännökset virkavastausta ja oikeusavusta koskisivat myös yleissopimuksen mukaisia hakemuksia.

1.3 Laki ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta

1 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisätään viittaus Haagissa vuonna 2007 tehtyyn yleissopimukseen. Lakia ei siis sovellettaisi sellaisten valtioiden välisissä suhteissa, jotka ovat uuden yleissopimuksen osapuolia. Niihin tilanteisiin sovellettaisiin elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen ja elatusavun kansainvälisestä perinnästä tehdyn yleissopimuksen soveltamisesta annettua lakia.

2 Voimaantulo

2.1 Yleissopimuksen voimaantulo

Yleissopimuksen 60 artiklan mukaan yleissopimus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on kulunut kolme kuukautta toisen ratifioimis-

tai hyväksymisasiakirjan tallettamisesta. Yleissopimuksen on 30.11.2012 mennessä allekirjoittanut kuusi valtiota ja ratifioinut kolme valtiota (Albania, Bosnia-Hertsegovina ja Norja). Sopimus tulee kansainvälisesti voimaan 1.1.2013.

Tämän jälkeen yleissopimus tulee voimaan kunkin sellaisen valtion tai yleissopimuksen 59 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön osalta, joka ratifioi tai hyväksyy yleissopimuksen myöhemmin, seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on kulunut kolme kuukautta sen ratifioimis- tai hyväksymisasiakirjan tallettamisesta.

Sopimukseen liittyvän valtion tai alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön osalta yleissopimus tulee voimaan ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun 58 artiklan 5 kohdan mukainen kahdentoista kuukauden ajanjakso päättyy. Liittyminen vaikuttaa vain liittyvän valtion ja niiden sopimusvaltioiden välisiin suhteisiin, jotka eivät ole esittäneet vastalauseita liittymistä vastaan mainitun kahdentoista kuukauden kuluessa.

2.2 Lakien voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohdantana samanaikaisesti kuin yleissopimus tulee Euroopan unionin osalta voimaan.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Laki**elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen soveltamisesta annetun lain (1077/2010) nimike, 1 ja 3 § sekä
lisätään lakiin uusi 3 a ja 3 b § sekä 5 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Laki**elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen ja elatusavun kansainvälisestä perinnästä tehdyn yleissopimuksen soveltamisesta**

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa annetaan täydentävät säännökset toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevis-
 sa asioissa annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009, jäljempänä *asetus*, sekä lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä Haagissa 23 päivänä marraskuuta 2007 tehdyn yleissopimuk-

sen, jäljempänä *yleissopimus*, soveltamisesta Suomessa.

3 §

Päätöksen tunnustamisen ja täytäntöönpanokelpoisuuden vahvistava tuomioistuin

Asetuksen 27 artiklassa ja yleissopimuksen 23 artiklassa tarkoitettu hakemus elatusapua koskevan päätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tutkitaan käräjäoikeudessa. Toimivaltainen käräjäoikeus määräytyy sen osapuolen asuinpaikan mukaan, jota vastaan täytäntöönpanoa haetaan, tai täytäntöönpanopaikkakunnan perusteella.

Asetuksen 23 artiklan 2 kohdassa ja yleissopimuksen 26 artiklassa tarkoitettu hakemus elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuo-

miopiiirissä jollakin päätöksen osapuolella on asuinpaikka tai, jos tällaista asuinpaikkaa ei ole Suomessa, Helsingin kärjäoikeudessa.

3 a §

Päätöksen tiedoksiannosta huolehtiminen

Kärjäoikeus huolehtii tunnustamista tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan hakemuksen johdosta annetun päätöksen tiedoksiannosta.

3 b §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta 3 §:ssä tarkoitettuun päätökseen säädetään asetuksen 32 artiklassa ja

yleissopimuksen 23 artiklassa. Muutosta kärjäoikeuden ratkaisuun haetaan hovioikeudelta tyytymättömyyttä ilmoittamatta.

5 §

Asiakirjojen kieli

Yleissopimuksen 25 artiklassa tarkoitetut asiakirjat voidaan toimittaa paitsi suomen- ja ruotsin- myös englanninkielisinä.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

2.

Laki

Suomen keskusviranomaisesta eräissä elatusapua koskevissa kansainvälisissä asioissa annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen keskusviranomaisesta eräissä elatusapua koskevissa kansainvälisissä asioissa annetun lain (1076/2010) 2 §:n 1 momentti seuraavasti:

2 §

Suomen keskusviranomainen

Oikeusministeriö on:

1) toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009 49 artiklassa tarkoitettu keskusviranomainen;

2) elatusavun perimisestä ulkomailla tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 37/1962) tarkoitettu välittävä ja vastaanottava elin;

3) Suomen hallituksen ja Amerikan yhdysvaltain hallituksen välillä elatusvelvollisuuden täytäntöönpanosta tehdyn sopimuksen (SopS 74/2007) 3 artiklassa tarkoitettu keskusviranomainen;

4) lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä Haagissa vuonna 2007 tehdyn yleissopimuksen 4 artiklassa tarkoitettu keskusviranomainen.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3.

Laki**ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain (370/1983) 1 §:n 1 momentti seuraavasti:

1 §
Ulkomailla annettu elatusapua koskeva päätös on voimassa ja pantava täytäntöön Suomessa siten kuin tässä laissa säädetään, jos päätös on annettu valtiossa, joka on elatusapua koskevien päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta Haagissa 2 päivänä lokakuuta 1973 tehdyn yleissopimuksen osapuoli ja joka ei ole lasten ja muiden perheen-

jäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä Haagissa 23 päivänä marraskuuta 2007 tehdyn yleissopimuksen osapuoli.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2012

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Oikeusministeri *Anna-Maja Henriksson*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen soveltamisesta annetun lain (1077/2010) nimike, 1 ja 3 § sekä
lisätään lakiin uusi 3 a ja 3 b § sekä 5 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Laki

Laki

elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen soveltamisesta

elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen ja elatusavun kansainvälisestä perinnästä tehdyn yleissopimuksen soveltamisesta

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tässä laissa annetaan täydentävät säännökset toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009, jäljempänä *asetus*, soveltamisesta Suomessa.

Tässä laissa annetaan täydentävät säännökset toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009, jäljempänä *asetus*, sekä *lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä Haagissa 23 päivänä marraskuuta 2007 tehdyn yleissopimuksen*, jäljempänä *yleissopimus*, soveltamisesta Suomessa.

3 §

3 §

Päätöksen tunnustamisen ja täytäntöönpanokelpoisuuden vahvistava tuomioistuin

Päätöksen tunnustamisen ja täytäntöönpanokelpoisuuden vahvistava tuomioistuin

Asetuksen 27 artiklassa tarkoitettu hakemus elatusapua koskevan päätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tutkitaan käräjäoikeudessa. *Mainitun artiklan 2 kohdassa säädetään siitä, mikä käräjäoikeus on asiassa*

Asetuksen 27 artiklassa ja yleissopimuksen 23 artiklassa tarkoitettu hakemus elatusapua koskevan päätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tutkitaan käräjäoikeudessa. *Toimivaltainen käräjäoikeus määräytyy*

toimivaltainen.

Asetuksen 23 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu hakemus elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta tutkitaan kärjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä jollakin päätöksen osapuolella on asuinpaikka, tai jos tällaista asuinpaikkaa ei ole Suomessa, Helsingin kärjäoikeudessa.

sen osapuolen asuinpaikan mukaan, jota vastaan täytäntöönpanoa haetaan, tai täytäntöönpanopaikkakunnan perusteella.

Asetuksen 23 artiklan 2 kohdassa ja yleissopimuksen 26 artiklassa tarkoitettu hakemus elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta tutkitaan kärjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä jollakin päätöksen osapuolella on asuinpaikka tai, jos tällaista asuinpaikkaa ei ole Suomessa, Helsingin kärjäoikeudessa.

3 a §

Päätöksen tiedoksiannosta huolehtiminen

Kärjäoikeus huolehtii tunnustamista tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan hakemuksen johdosta annetun päätöksen tiedoksiannosta.

3 b §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta 3 §:ssä tarkoitettuun päätökseen säädetään asetuksen 32 artiklassa ja yleissopimuksen 23 artiklassa. Muutosta kärjäoikeuden ratkaisuun haetaan hovioikeudelta tyytymättömyyttä ilmoittamatta.

5 §

Asiakirjojen kieli

Yleissopimuksen 25 artiklassa tarkoitettut asiakirjat voidaan toimittaa paitsi suomen- ja ruotsin- myös englanninkielisinä.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

2.

Laki**Suomen keskusviranomaisesta eräissä elatusapua koskeissa kansainvälisissä asioissa annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen keskusviranomaisesta eräissä elatusapua koskeissa kansainvälisissä asioissa annetun lain (1076/2010) 2 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Suomen keskusviranomainen

Suomen keskusviranomainen

Oikeusministeriö on:

1) toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskeissa asioissa annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009 49 artiklassa tarkoitettu keskusviranomainen;

2) elatusavun perimisestä ulkomailla tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 37/1962) tarkoitettu välittävä ja vastaanottava elin;

3) Suomen hallituksen ja Amerikan yhdysvaltain hallituksen välillä elatusvelvollisuuden täytäntöönpanosta tehdyn sopimuksen (SopS 74/2007) 3 artiklassa tarkoitettu keskusviranomainen.

Oikeusministeriö on:

1) toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevis-
sa asioissa annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009 49 artiklassa tarkoitettu keskusviranomainen;

2) elatusavun perimisestä ulkomailla tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 37/1962) tarkoitettu välittävä ja vastaanottava elin;

3) Suomen hallituksen ja Amerikan yhdysvaltain hallituksen välillä elatusvelvollisuuden täytäntöönpanosta tehdyn sopimuksen (SopS 74/2007) 3 artiklassa tarkoitettu keskusviranomainen;

4) *lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä Haagissa vuonna 2007 tehdyn yleissopimuksen 4 artiklassa tarkoitettu keskusviranomainen.*

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3.

Laki**ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain (370/1983) 1 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Ulkomailla annettu elatusapua koskeva päätös on voimassa ja pantava täytäntöön Suomessa siten kuin tässä laissa säädetään, jos päätös on annettu valtiossa, joka on Haagissa 2 päivänä lokakuuta 1973 elatusapua koskevien päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta tehdyn yleissopimuksen osapuoli.

Ehdotus

1 §

Ulkomailla annettu elatusapua koskeva päätös on voimassa ja pantava täytäntöön Suomessa siten kuin tässä laissa säädetään, jos päätös on annettu valtiossa, joka on *elatusapua koskevien päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta Haagissa 2 päivänä lokakuuta 1973 tehdyn yleissopimuksen osapuoli* ja joka ei ole lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä Haagissa 23 päivänä marraskuuta 2007 tehdyn yleissopimuksen osapuoli.

 Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.
